CZĘŚĆ IX. № 5. ROK 5. (1834.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze Informacyjném; w Wilnie, w xięgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna:* w Rossyi, s pocztą, a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 rub. as. *Półroczna*, 25 r. ass. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Smirdina: *Roczna*, 45 r. as. *Półroczna*, 25 r. as. Dla Królestwa Polskiego: *Roczna*, 55 r. *Półroczna*, 28 r. ass.

Piątek, $\frac{19}{31}$ Stycznia.

Wiadomości krajowe.

Petersburg $\frac{18}{30}$ *Stycznia.*

— N. Cesarz Jmć, 12 b. m. o 2 popołudniu raczył, w obecności J. K. M. Xięcia Orsnii uczynić przegląd komendy ogniowéj Petersburskiej, która, za danym z domu Policyjnego 1*éj* Admiralicyjnéj Części znakiem, zgromadziła się na wspólnym placu, ze wszystkich 12*stu* części miasta. N. Pan raczył wynurzyć Swe zadowolenie z rychłego na miejsce przybycia komend i z dobrego stanu narzędzi pożarowych, żołnierzom zaś roskazał dać po rublu, po funcie mięsa i po miarce wódki.

Przez roskązy dzienne Cesarskie otrzymują dymissye Jenerał-majorowie, liczący się w wojsku: 12 *b. m.* *Skworcow* 2, *Wacharłowski*, 14 *b. m.* *Tichanowski* 1, *Cybulski* i *Kniter* 1, wszyscy z mundurem i pensyą całkowitéj gaży, a ostatni nadto s pieniędzmi stołowemi; zostający przy Wojennym Gubernatorze Kijowskim, Jen.-adjutancie hrabi Lewaszów 1, do szczególnych poleceń, liczący się w wojsku pułkownik *Pankow*, dla przejścia do służby cywilnéj, z rangą Radzcy Stanu. — Zostają mianowani: 14 *b. m.* Zarządzający szkołą i uczebną brygadą artyllery Jen.-major *Perren* 1, Członkiem Rady Zakładów wojskowo-naukowych i ma się liczyć w artylleryi.—Pomocnik Jenerał-intendenta 1 armii, liczący się w wojsku Pułkownik *Ładiński*, Polnym Jenerał-prowiantmejstrem tejże armii.

— Przez Reskrypta Cesarskie z d. 1 b. m. mianowani kawalerami orderów Ś. Stanisława 1 klassy, Jenerał-majorowie, Jenerałowie Okręgów Oddzielnego Korpusu Straży Wewnętrznéj: 4go *Mandryka* i 5go *Lewenthal* 1.

— Przez Ukaz Cesarski do Kapituły orderów, z d. 11 b. m. mianowani kawalerami orderów: Ś. Anny 2 klassy, Marszałek powiatu Grodzieńskiego, Karol *Borzęcki*, na poświadczenie P. Jen.-Gubernatora, Jen.-adjutanta xięcia Dołgorukow o odznaczającéj się gorliwości służbie jego i zostający w kancelaryi tegoż P. Jenerał-gubernatora Sekretarz Kol. *Iskrycki*, również w nagrodę gorliwéj służby.

— Komisya tymczasowa Kontroli Państwa wydziału Prowiantskiego ogłasza iż z rachunków likwidacyjnych za lata 1812, 1813 i 1814, uznano teraz należności dla powiatów gubernii Wileńskiéj: *Szawelskiego:* srebrem 4316 rubli i assygnatami 5037 r. 72 kop. i *Oszmiańskiego:* srebrem 31,886 rubli 33½ kop. i assygnatami 63,945 rubli 68½ kop o wypłacie jakowych komu należy, pisano do Ministra Skarbu w d. 20 i 22 Grudnia zeszłego roku.

— Według doniesień, przysłanych do Najśw. Rządz. Synodu, o zmianach ludności wyznania panującego, Greko-rossyjskiego, w Cesarstwie Rossyjskiém, w ubiegłym 1832 r. *urodziło się:* dzieci płci męzkiéj 992,663, płci żeńskiéj 932,442, w ogóle 1,925,105. — *Umarło:* ludzi płci męzkiej 615,956, płci żeńskiej 594,691, w ogóle 1,210,647; a zatém liczba nowonarodzonych, przewyższa liczbę zmarłych, o 714,458 — *Slubów* zaś małżeńskich było 375,301.

— Z wiadomości, przysłanych do Najśw. Sinodu o wieku 615,956 ludzi, wiary Grekorossyjskiéj, którzy umarli w roku 1832, w Cesarstwie Rossyjskiém, daje się widzieć: że 326,245 umarło przed 5 laty wieku, 39,344 mając lat od 5 do 10;—14,866 od 10 do 15;—12,329 od 20 — 25; — 16,146, od 25 — 30; — 15,592, od 30 — 35; — 15,731, od 35 — 40; — 16,729, od 40 — 45; — 16,984, od 45 — 50; — 19,326, od 50 — 55; — 17,881, od 55 — 60; — 21,985, od 60 — 65; — 17,608, od 65 — 70; — 18,240, od 70 — 75; — 11,602, od 75 — 80; — 9,836, od 80 — 85; — 4,849, od 85 — 90; — 3,022, od 90 — 95; — 1,418, od 95 — 100;— 574, od 100 — 105; — 158, od 105 — 110; — 79, od 110 — 115; — 44, od 115 — 120; — 35, od 120 — 125; — 6, od 125 — 130; — 5, od 130—135; —ostatni pięciu, mający przeszło 130 lat, mieszkali w Eparchiach (Dyecezyach) Nowgorodzkiéj, Mohylewskiej, Tambowskiej, Orłowskiej i Saratowskiej.

— Do Petersburga przybyli: 13 b. m. s Sewastopola, naczelnik głównego morskiego sztabu Jen.-adj. xżę

Mienszykow; — 14*go*, z Moskwy, członek audytoryatu, Jen.-piech. *Savoini*; z Rostowa, dymiss. Jen.-maj. *Palicyn*. Wyjechali: 12*go*, do Wilna, Assesor Rzymsko-katolickiego Duchownego Kollegium Prałat *Żylinski*; — 11*go*, do Tergowista, Jen.-adj. baron *Dellingshausen*; — 16*go*, do Grodna, tameczny Cywilny gubernator Jenerał-major *Murawjew*.

— Otrzymaliśmy tu pierwszy numer tegoroczny *Kuryera Litewskiego* (Литовскій Вѣстникъ), wydany podług nowego planu, w połowie po Rossyjsku i po Polsku. Część urzędowa jest przedrukiem s tutejszych gazet urzędowych Rossyjskich, jakoto: Ruskiego Inwalida, gazety Petersburskiej, Senatskiej, i t. p. obok s polskim przekładem. Część nieurzędowa dzieli się na *Wiadomości Krajowe* i *Zagraniczne*, które są także powtórzeniem tutejszych dzienników. W dodatku, Ogłoszenia Rządowe są również w dwóch językach, jedno zaś prywatne, w polskim tylko. Pismo to, w nowym swym układzie, mające w części Rządowych ogłoszeń charakter urzędowy, oprócz pożytku dla własnego kraju, tę ogólniejszą jeszcze rokuje korzyść, iż może być równie poczytnem dla mieszkańców prowincyj w głębi Rossyi położonych, i, z miejscowego swego stanowiska, udzielać im wiadomości o naszych zachodnich gubernijach, które nie dość dokładnie tam są znane. Pismo to tem powinnoby stać się względem Rossyi, do czego Tygodnik Petersburski zobowiązał się względem Królestwa Polskiego i innych krajów; i dwa te dzienniki, krzyżując się w swych obrębach działania, powinnyby poprowadzić s czasem do jednego pożądanego wypadku, to jest do bliższego nawzajem zapoznania i moralnego skojarzenia dwóch pobratymczych i już politycznie złączonych s sobą ludów.

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 11 Stycznia. 1 b. m. ludzie pracujący około naprawy pałacu Guildhall, znaleźli w jednym z ukrytych zakątów zwój płótna, który, po rozwinieniu i staranném rospatrzeniu, okazał się być starożytném malowidłem, wystawującém w ogromnych wymiarach obraz bitwy pod Azincourt. Obraz ten ma około 100 stóp długości na 20 wysokości. Rozumieją, iż złożony został w Guildhall od czasu wielkiego pożaru Londynu. Jest to toż samo sławne malowidło sira Roberta Porter, które darowane zostało przezeń, przed dwódziestu z górą laty, miastu Londynowi, i w pysznych ramach stało w jednym s końców sali egyptskiej w Mansion-House; niebawem atoli, wyniesione stamtąd, znikło, tak iż około lat dwódziestu nic o nim nie słyszano, pomimo starannych poszukiwań wielu lordów Mayorów.

— *Kuryer Stanów-Zjednoczonych* przywieziony tu przez okręt *Sully*, który odpłynął z Nowego Yorku 18 Grudnia: zawiera wiadomości następujące:

Raporta sekretarzy stanu marynarki, wojny i poczt, drukiem teraz ogłoszone, dopełniają obrazu obecnego stanu kraju naszego, skreślonego w poselstwie Prezydenta.

Ze zdania sprawy sekretarza stanu marynarki, okazuje się, iż wydział ten liczy 1,000 oficerów, których płace składają razem summę 850,000 doll., dającą średnią ilość po 850 doll. na osobę. Korpus morski, obejmując w nim wszystkie stopnie, liczy ogółem do 5,000 ludzi; wydatki zaś roczne na jego płacę, żywność i utrzymanie wynoszą do 1,130,000 doll., t. j. około 226 doll. na każdego człowieka. Korpus wojska morskiego kosztuje skarbowi rocznie 190,000 doll., prócz 5,000 na koszary i kwaterunek oficerów. Nakoniec ogólne wydatki wynoszą do 10 millionów doll., s których 1,964,000 ciąży na skarbie.

Okrętów wojennych jest ogółem 23; mianowicie: jeden okręt linijowy, 4 fregaty, 11 korwett i 7 goelett. Znajduje się na nich 530 dział, i siła ta zdaje się nader umiarkowaną, zważając iż pod jej opieką przywozi się corocznie rozmaitych towarów przeszło na 100 milijonów wartości, i drugie tyle s kraju wywozi się za granicę.

Wydział marynarki postanowił nie spuszczać odtąd na morze żadnego okrętu jednostajnych wymiarów s temi które są w użyciu, dopóki którykolwiek z nich nie stanie się zupełnie nie zdatnym; zamierza wszakże budować i trzymać w gotowości na warsztatach tyle, ile ich kongress sporządzać dozwoli, gdyż dowiedziona, iż w tym systemacie, drzewo zamiast psucia coraz się polepsza. Na naprawę okrętów w całym ciągu roku wydano 580,000 doll.

P. Woodbury zaleca sporządzenie dwóch lub trzech parowych bateryj, tudzież wystawienie lub zakupienie dwóch magazynów na stacye okrętowe na Oceanie Spokojnym.

Nakoniec wydatki całego wydziału marynarki, ogółem wzięte, nie przenoszą summy 500,000 doll. rocznie.

Sekretarz stanu wydziału wojny winszuje sobie zmniejszenia wojskowych dezercyj i większej łatwości w zaciągach. Oznajmuje o utworzeniu nowego pułku dragonów, z 600 ludzi, który wielkiej będzie użyteczności w wojnie z indyanami. Pięć kompanij otrzymało roskaz udania się na zamek Gibson, na Arkansas, gdzie spędzą zimę. Reszta pułku rozłożoną zostanie w Jefferson, pomiędzy północnemi granicami stanu Missouri, Arkansas i Rocky Mountains. P. Cass zaleca nadto ulepszenie stanu wojskowych lekarzy, tudzież ustanowienie kassy przeznaczonej na opatrywanie inwalidów i dzieci osób w służbie krajowej zmarłych. W całym atoli sprawozdaniu nie znajdujemy liczby wojsk będących pod bronią, ani ogólnej summy wydatków tego wydziału.

Z raportu jeneralnego dyrektora poczt okazuje się iż w 1833 poczty listowe ubiegały 26,854,480 mil., kiedy w 1826 ubiegały ich tylko 6,597,818. Wydatki tego wydziału w roku kończącym się 30 Czerwca 1833 wyniosły 1,894,688 doll.; przychód 2,616,530 doll.

Zdanie sprawy sekretarza stanu wydziału skarbu nie wyszło jeszcze z druku; zapewna atoli interesowniejszém będzie od innych, gdyż daje dokładny obraz stanu finansów tego kraju, tak uderzającą stanowiącego sprzeczność s finansami europejskich krajów.

— W 1830 w jednym stanie Nowego Yorku znajdowało się 440,000 dzieci lat 5 do 15; a na ogólnej tej liczby 400,000 chodziło do szkół.

Paryż 14 Stycznia. Na posiedzeniu izby deputowanych 10 b. m., (s którego części zdaliśmy już czytelnikom

naszym sprawę w przeszłym N. Tygodnika) minister wojny złożył jeszcze dwa projekta ustaw o stanie oficerów i wojsku odwodowém, zaś minister skarbu projekt budżetu na rok 1835. Oto jest treść pobudek tego ostatniego, wyjęta z obszernego wykładu ministra.

«Polepszanie się, słowa są ministra, stanu naszych finansów jest widoczném. Żniwo tegoroczne było obfite; ruch przemysłowy nigdy czynniejszym nie był: a ztąd powszechny dostatek, najlepsze źródło dochodów, które wszystkie nadzieje nasze przewyższyły. Podatki i dochody z lasów przyniosły w 1833 o dziewiętnaście milijonów więcej aniżeli na widoku miano, a ten wypadek staje się zasadą obrachunków naszych na rok 1835.»

«Budżet, który na uwagę waszę zdaję, ocenia wydatki całoroczne na summę 1,030,090,547 fr. S tych 319 milijonów idzie na umarzanie długu narodowego i wynagradzanie dawnych zasług; 35 mil. na rozmaite wydziały zarządu; 161 mil. na koszta poboru podatków; nakoniec 495 mil. na koszta zarządu i obrony kraju.»

«Ogólna summa jakiej na wydatki 1835 żądamy przewyższa o 44,591,578 fr. tę, jaką nam na wydatki roku upłynionego przeznaczyliście.»

«Summa jakiej wymagają procenta i częściowe umarzanie długu konsolidowanego wynosi do 230,602,237 fr. Nie obejmuje atoli ani summ wyznaczonych na pokrycie niedostatków budżetu 1833, ani ilości wyznaczonej na nadzwyczajne roboty publiczne.»

«Summa potrzebna na poręki wynosi do 9 mil.; ta sama ilość wyznaczaną na ten przedmiot była wciąż przez kilka lat poprzedzających i doświadczenie nauczyło iż zaledwie jest wystarczającą.»

«Dług ruchomy (dette flottante), który w dniu 31 Grudnia z. r. wynosił do 399 milijonów kapitału, zmniejszać się będzie w stosunku spienieżenia zamierzanej pożyczki; i, po przywiedzeniu go do mniejszej stopy, 10 milijonów wystarczy na opłatę procentów.»

«Dług dożywotni (dette viagère) s samej natury rzeczy zmniejszać się codziennie musi. Według obrachunku, w ciągu 1835, płacone tej natury procenta z ogółem dożywotnich pensyj zmniejszyć się muszą o summę 1,628,000 fr., w której pensye wojskowe ocenione są na 797,000, duchowne zaś na 290,000 fr. Od oszczędzeń tych odjąć tylko będzie należało summę 38,000 fr. przeznaczoną na pensye udzielone prawem z d. 16 Kwietnia zeszłego roku.»

«Budżet spraw zagranicznych zwiększony zostaje o summę 326,000 fr., szczególniej na koszta gońców i podróży, które podniosły się o summę 200,000 fr.»

«Budżet oświecenia, wynoszący 12,463,629 fr., nie obejmuje summ szczególnych uchwalonych przez gminy i ocenionych na 3,200,000 fr.»

«Budżet spraw wewnętrznych i wyznań większy jest podobnież o summę 2,052,500 fr., w której wydatki tajemne policyi ogólnej ocenione są na 1,234,500 fr.»

«Niemniej też i żądania ministra handlu i prac publicznych przewyższają o 2,332,000 fr. summy wyznaczone mu w 1834.»

«Dodatek do budżetu, ułożony w skutek rosporządzeń 19 artykułu ustawy 17 Czerwca z. r., ocenia prace publiczne mające się w ciągu 1835 roku dokonać na 26,698,000 fr.»

«Wydatki ministerstwa wojny, w 1834, na utrzymanie 286,041 ludzi wojska i 56,765 koni, oszacowane były na 220,311,247 fr.; na rok 1835, w celu podwyższenia rzeczonej ilości do 316,409 ludzi i 65,445 koni, żądają od was dodatkowej summy 26,551,763 fr.; a nadto 10,586,000 fr. na utrzymanie 25,370 ludzi płatnych, którzyby wojsko odwodowe składali. Ogół ruchomego wojska tym sposobem podniesionym zostałby do 341,779 ludzi i 65,445 koni, a budżet tego wydziału urosłby o summę 37,137,753 fr.»

«Na marynarkę, w 1834, wyznaczoną była summa 62,674,900 fr. Na 1835 żądają od was 65,500,000 fr. Za pomocą projektowanéj przewyszki P. minister marynarki zamierza wzmocnić nasze siły morskie 10 nowémi okrętami i 2,157 ludźmi, poczynić znaczne ulepszenia w materyalnej części flotty i poświęcić nadto summę 700,000 fr. na nadzwyczajne prace około portu w Cherbourg.»

«Na zarząd wewnętrzny wydziału finansów wyznaczoną była w 1834 ogólna summa 23,297,400 fr.; na 1835 żądamy 23,622,700 fr.; lecz summa ta zmniejszy się jeszcze przez znaczne oszczędzenia.»

«Tym sposobem ogół wydatków 1835 wynosi summę 1,030,090,547 fr. Obaczmy teraz jakie mamy środki do ich pokrycia.—W obrachunku przychodów 1835 trzymaliśmy się otrzymanych w tym przedmiocie wypadków w ciągu 1833. Jest to najdokładniejsza i najbardziej do prawdy zbliżona miara porównania. Nic nie każe się nam obawiać ażeby rozwijanie się bogactwa narodowego wstrzymać się miało; owszem, wszystko rokuje większe jeszcze postępy.»

«Dochody zwyczajne roku 1835, złożą jak już wspomniałem, do 996,557,415 fr.; że zaś wydatki w tymże roku wyniosą do 1,030,090,547 fr., ztąd się okazuje iż te ostatnie przewyższą dochód o summę 33,533,132 fr. Lecz ta nawet summa nie przedstawia jeszcze ogółu wydatków na których pokrycie dotąd obmyślanego funduszu niemasz. Potrzeba bowiem jeszcze 4,167,000 fr. na opłatę szóstej części długu amerykańskiego; 4,500,000 na pensye wysłużonych; około 2,700,000 na likwidacyą dawnej listy cywilnej; 2,410,000 żądanych przez ministerstwo wojny na pomnożenie liczby brygad żandarmów; około 5,270,000 (niezależnie od 10,586,000 wyznaczonych budżetem) na wojsko odwodowe; nakoniec około 15,000,000 na procenta od nowej pożyczki, której zaciągnienie zwlekaném żadną miarą być nie może.»

«Wszystkie te wydatki nadzwyczajne, wynoszące razem do 34,000,000 fr.; nie mogły być objęte budżetem, gdyż sama ich natura wymagała szczególnego przełożenia. Dodając do nich summę wydatków przewidzianych budżetem, ogół wydatków 1835 wyniesie 1,064,090,547 fr.

Gdy zaś dochody zwyczajne nie przechodzą summy . . . . 996,557,415 fr.

Stąd pozostaje ogółem przewyszka 67,533,132 fr. która jedynie pokrytą być może przez zwiększenie dotychczasowych podatków lub zaciągnienie nowego długu.

«Nieraz już miałem sposobność rozszerzania się nad trudnościami i stratą jakie pożyczki takowe za sobą ciągną. Trwam zawsze w zdaniu iż środek ten cierpianym tylko być może w stanie wojny, w chwilach klęsk publicznych; w każdym innym razie same jedynie podatki

wszystkie potrzeby krajowe pokrywaćby powinny. Do zasad tych wszakże naprożno odwoływaliśmy się w roku zeszłym; odmówiliście pozwolenia na zwiększenie poborów i należało wahać się s przełożeniem wam tegoż środka na dzisiejszej sessyi. Zresztą nie znajdujemy się jeszcze w położeniu s któregobyśmy ocenić mogli wszystkie zasoby nasze; porządek, jakkolwiek ustalony, nie przyniósł jeszcze wszystkich swych owoców. Co się tyczy wydatków, najważniejsze zagadnienia, względem liczby wojska, jego odwodowej części i Algeru, nie są jeszcze rozwiązane; samo ostatnie nader wielkiej jest wagi, gdyż pociąga za sobą wydatek roczny przeszło 30 milijonów. Śród tych niepewności, których ustalenie od was samych zależy, minister skarbu nie widzi, jak teraz, dla pokrycia wydatków 1835 innego środka jak zaciągnienie nowej pożyczki nadzwyczajnej, do 70,000,000 fr.»

«Uciekanie się to do pożyczki przekładamy wam, mościpanowie, nie bez prawdziwego żalu. Ale tak będąc bliskiemi wypadków które wymagały rozwinięcia wszystkich sił i środków naszych, wahamy się jeszcze z nagłém osłabieniem tego co stanowi siłę i bespieczeństwo kraju.»

«Przypomnijcie sobie zresztą coroczne zmniejszanie się wydatków od roku 1830. Od roku 1831, w którym wynosiły 1,214,000,000, zmniejszyły się one w 1832 do 1,181,000,000, w 1833 do 1,162,000,000, a na 1835 przywiedzione są do 1,064,000,000, fr. Pewna więc iżeśmy się nie zatrzymali na drodze ulepszeń. Postępujemy po niej zwolna, lecz przez to samo pewniejszym może krokiem.»

— Xżę Orleanu wrócił 13 b. m. z Belgijów do pałacu Tuilleries.

— 1 b. m. ogólna liczba dzienników, gazet i wszelkiego nazwiska pism czasowych wychodzących w Paryżu wynosiła do 234.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— Znany Boyeldieu, autor tylu pięknych oper, śpiewanych na teatrach całego świata, który podczas ostatnich lat 15 stał na czele najznakomitszych kompozytorów, żyje dziś w niedostatku, aczkolwiek dalekim od stanu nędzy niegodnym lecz jego sławy. Przejęty temi uwagami, P. Cartigny, dyrektor teatru Bruxelskiego, pierwszy dał przykład sprawiedliwego szacunku zasługom tego artysty, wezwaniem dyrektorów wszystkich teatrów, na których grywają się opery komiczne, do dania jednej reprezentacyi na rzecz autora *Beniowskiego, Kalifa* i *Damy Białej*.

— W Niemczech, w ciągu 1833 roku, przedstawiono 9 nowych oper; a mianowicie; *Falkners Braut* (la sposa promessa del Falconiere) Marshnera; — *Hans-Heiling*, tegoż; — *Des-Adlers Horst*, T. Glaeser; — *Paul*, barona von Maltitz; — *Walerie*, Aloizego Schmidt; — *Uthalrich* i *Bolzena*, Skraupa; — *Zamek Kanthera*, Wolframa; — *Xiążęta Grenady*, Lobe; i *Ryno*, Ludwika Hetsch.

— W roku 1809 poseł angielski w Wiedniu, lord Bathurst, nagle zniknął podjeżdżając do Perleberg, jednej ze stacyj pocztowych pomiędzy Hamburgiem a Berlinem. Najściślejsze badania w owym czasie nie zdołały odkryć co się z nim stało. Teraz korrespondent Nuremberski donosi, iż w jednej głębokiej jamie w bliskości Perleberg znaleziono skelet, s którego wymiarów wnoszą, iż to są zwłoki lorda Bathurst.

— P. Laurillat-Fallot oficer inżynierów w Belgii, złożył ostatniemi czasy Królowi swemu pismo o sposobie zastosowania pary do obrony twierdz. Mówią, iż pomysł ten jest największej wagi i, że uskutecznienie jego sprawi całkowitą rewolucyą w sztuce oblężeń, gdyż do nieskończoności prawie przedłuży środki obrony.

— Piszą z Neapolu, pod d. 23 Grudnia, «Rozwaliny Pompei są niewyczerpanym skarbcem przedmiotów sztuki. Teraz świeżo, w jednym domie, położonym za świątynią Fortuny, odkryto mnóstwo malowideł *fresco*, które przechodzą w pięknóści wszystko co dotąd odkopano. Obrazy są w kształcie medalionów, malowane na tle czarném i wyobrażają po większéj części ofiary mitologiczne.»

— Akademija Francuska, w Paryżu, odbyła 7 b. m. pierwsze miesięczne swoje posiedzenie, które ma zwykle miejsce w pierwszy Czwartek każdego miesiąca. P. Lemercier złożył jej exemplarz nowego romansu pod tytułem: «Alminti, czyli bezbożne małżeństwo» Pomiędzy innemi dziełami które jej nadesłano znajdowały się: P. Leguern: Ménilmontant, czyli wiara St.-Simonistów, i 5*ta* pieśń poematu «Bonaparte w Egypcie» P. Parceval-Grandmaison.

— Z gazet otrzymanych ze Stanów-Zjednoczonych za ostatnie sześć tygodni, daje się widzieć, iż w tym przeciągu czasu zginęło tam 12 statków parowych i przeszło stu ludzi, z różnych przypadków, a najwięcéj przez pęknienie kotłów. Podobne przypadki są już prawie nieznane na statkach parowych angielskich.

— Syn sławnego Waltera Scotta, P. Karol Scott, urzędnik angielskiego ministerstwa spraw zagranicznych przybył 14 Grudnia z. r. do Madrytu, dokąd mianowany został urzędnikiem poselstwa przy P. Villiers.

— Jedna s tych nagłych zmian losu, które w romansach tylko są pospolite, a w świecie rzeczywistym nader rzadkie, spotkała ostatniemi czasy młodego pasterza wiejskiego i uczyniła go panem 30,000 franków dochodu. Szczęśliwy ten chłopiec jest synem naturalnym pewnego Barona D.... i kobiety, która umarła w chwili wydania go na świat. Baron polecił dziecię staraniu P. Deville, burmistrza w Loapoigne, wsi położonej w okolicach Nivelles, w Brabancyi, i przez lat piętnaście wcale się o niém nie dowiadywał; aż na śmiertelném dopiero łożu, przypomniawszy sobie iż ma syna, uczynił go dziedzicem całego swego majątku. P. Deville mianowany wykonawcą ostatniéj woli zmarłego, obwieścił radośną nowinę młodzieńcowi właśnie w chwili, kiedy ten pasł swą trzodę. S trudnością mógł on pojąć tę zmianę i pierwszą jego myślą było, iż go obwiniają o kradzież i prowadzą do więzienia. Wkrótce atoli przekonany o prawdzie, zawiezionym został do Liège, gdzie ma pobierać wychowanie, odpowiednie nowemu swemu położeniu.

— W jednym liście z Alexandryi czytamy co następuje: «Gdyby powierzchnia Egyptu zdolna do uprawy była własnością prywatnych, kraj ten przynosiłby 10 razy więcej dochodu, niżeli teraz, kiedy Wicekról rościągnął na wszystko swe monopolium. Ziemia, ludzie którzy ją uprawiają, produkta, statki, wielbłądy—wszystko jednem słowem jest jego własnością. Jak to szkodzi przemysłowi

narodowemu stąd daje się widzieć, iż prawie cały handel Egyptski znajduje się w ręku cudzoziemców . . . . Pasza ma zamiar wprowadzić tenże systemat do Syryi. Ibrahim bawi dotąd w Adanie, gdzie się trudni odkryciem komunikacyi z morzem, żeby sprowadzać tameczne drzewo na warstaty okrętowe w porcie Adany. Ma przy sobie wybornego Inżyniera Angielskiego, dla zdjęcia planów wszystkich prowincyj Syryjskich, w celu sporządzenia dróg i kanałów. — Mehemet-Ali prowadzi życie nader regularne. Wstaje o wschodzie słońca i do 10 przyjmuje przychodzących. Wieczorem zasiada w dywanie tutejszej giełdy, przyjmuje do siebie kupców i sam z nimi umawia się o przedaż zboża, bawełny i t. d.

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

Petersburg $\frac{17}{29}$ Stycznia.

Handel Rygi. W 1833 do portu Ryskiego przywieziono ogółem towarów na 16,908,575 r.; wywieziono za granicę na 39,766,860 r. głównemi przedmiotami handlu były: len, pieńka, siemię, drzewo i zboże, których wywieziono: lnu na 19,174,313 r.; siemienia na 7,244,068 r.; pieńki na 6,913,565 r.; drzewa na 1,951,769 r.; zboża na 1,723,569. — Cła przyniosły w dochodzie 8,353,488 r. 32¼ k. — Ogołem przybyło okrętów 900, podnoszących 62,448 łasztów ciężaru; odpłynęło 922 okręty, podnoszące razem 67,021 łasztów ciężaru. Pozostało na zimę 14 okrętów.

— W ciągu tegoż roku do Parnawy przybyło okrętów 54, i tyleż odpłynęło zagranicę. Towarów przywieziono na 310,481, wywieziono na 1,150,093 ruble.

Handel Berdyczewski. Pierwszy kwartał 1833 roku nie nazbyt był dla handlu Berdyczewskiego pomyślnym, i celniejsze obroty miały dopiero miejsce pod koniec roku. Jarmarki wszakże nader były korzystne i bardziej niż w 1832 ożywione, co przypisać w części należy powrotowi spokojności, w części zaś ustanowieniu w tém mieście kantoru Warszawskiego banku. W ogólności przemysł znajduje się w stanie kwitnącym i od lat 7 nie zdarzyło się w Berdyczewie ani jedno bankructwo.

— W gazecie Handlowej ogłoszono wiadomość o chowie owiec w pewnych prowincyach południowej Rossyi, s której daje się widzieć, że w guberuii Ekaterynosławskiej jest owczareń 121, owiec 208,110; w Połtawskiej, owczareń 67, owiec 185,740; w Taurycklej owczareń 24, owiec 169,270; w Woroneżskiej owczareń 90, owiec 75,419; w Słobodsko-Ukraińskiej owczareń 200, owiec 267,482.

— P. Wonpie, rodem z Akwisgranu, uczeń Berlińskiego Instytutu przemysłowego, otrzymał w Prusiech przywilej na lat 10 na wynaleziony przezeń aparat do ogrzewania powietrza atmosferycznego, w celu nadawania ruchu machinom.

— Jeden z Dzienników Angielskich zapewnia, że wyspa S. Heleny wkrótce przestanie należeć do kompanii Wschodnio-Indyjskiej, dla tego, że kompanija odmówiła odtąd opatrywania jej w żywność, zasadzając się na tém iż produkta tej wyspy nie wynagradzają kosztów kompanii. S tej przyczyny Rząd ma przyjąć na siebie tak opatrywanie potrzeb tej osady jako też pobieranie dochodów z wyspy.

— Dwaj młodzi Chemicy Francuscy, PP. Palouze i Malagutti, uważali, że rostwor cukru czystego, będąc przez trzy doby wystawionym na cieplo 90°, rozłożył się zupełnie, tak, że w płynie nie pozostało najmniejszej ilości cukru, a natomiast utworzyła się inna jakaś materya. Postrzeżenie to jest nader wielkiej wagi; poniewaź, jeśli cukier roskłada się przez działanie ciepła i jeśli ten rozkład jest stopniowy, tedy zapewna w wywarzaniu cukru należy usiłować, aby sok cukrowy był przez jak najkrótszy czas na ogniu.—Uwaga ta wespół z umieszczonemi dawniej w Tygodniku postrzeżeniami względem wywarzania cukru, posłuży zapewne tym, którzy przedsiębiorą u nas wywarzanie cukru z buraków.

KURS WEXLOWY i PIENIĘŻNY.

Petersburg $\frac{9}{21}$ Stycznia.

Na Londyn	na	3 m.	pens	10⅝.
— Hamburg	—	65	d. sz. bko.	
— — —	—	3 m.	— —	9$\frac{9}{16}$.
— Paryż	—	70	d. cent.	
— — —	—	3 m.	— —	111⅝.
— Amsterdam . . .	—	65	d censów	
— — —	—	3 m	— —	53.
Dukat nowy		10 r.	45 k.	
Rubel złoty		3 —	70 —	
— — srebrny		3 —	60 —	

Rozmaitości.

KONIE BIEGOWE I DŻOKEJE ANGIELSCY.

(Dokończenie.)

Porządek jest mocą i ozdobą wszelkiego towarzystwa. Ani w szkole, ani w Uniwersytecie, nie wymagają większej dokładności w postępowaniu, jak w stajni koni rączych. Wołania poimienne są tam niemniej surowe jak w wojsku lub na pokładzie okrętu. Biada stajennemu, mówi Holcroft, któryby się nie stawił w godzinie służby! To niezawodna, naprzykład, że każdego można znaleść co rana na swém miejscu, bo prawie każdy stajenny sypia w tej samej izbie w której stoi koń powierzony jego staraniu. Dzieje się to raczej s przezorności, niżeli przez oszczędność. Trzeba bowiem czuwać aby drogie te konie nie kładły się w złej pozycyi, a do podjęcia ich potrzeba częstokroć kilku ludzi. Pobudka ranna jest chwilą na-

der zajmującą; konie oczekują jej z niecierpliwością którą wyrażają rżeniem; zawsze bowiem o jednej godzinie dostają porcyą ranną. Po niej stajenni prześcielają legowiska, czyszczą koni i wywodzą na przejazdkę; powróciwszy znowu je czyszczą i dopiero wtedy sami udają się na śniadanie. Holcroft, z doświadczenia powiada, że «nic nie może wyrównać roskoszy stajennego który je śniadanie!»

Zważywszy na nieźmierną liczbę koni najeżdżanych, s których każdy ma swego chłopca, dziwić się należy tak małej liczbie przypadków. Prawie wszystkie konie biegowe są z natury swawolne, a igraszki ich nie nader bespieczne. I to nie dziwna, że nabierają narowów; pochodzą bowiem ze krwi gorącej, żywej, skórę mają miękką i prawie nagą, ciągle drażnioną twardemi szczotkami a po spoceniu nacieraną drewnianem narzędziem. Pomimo to wszystko, nader rzadko zdarza się, żeby koń uderzył dziecię które go doziera. Ciekawa zaiste patrzeć z jakiem bespieczeństwem te chłopięta ocierają się około koni, które możeby zabiły dorosłego człowieka, gdyby podobnież do nich śmiał przystępować. Czemuż przypisać tę ślepą uległość źwierzęcia tak silnego małemu chłopięciu? Wdzięczności, miłości czy obawie, czy temu nieokreślonemu urokowi, którym Niebo obdarzyło wzrok i głos dziecięcia?

Rostropność głęboka przy drobności ciała są przymiotami poszukiwanemi w poczynającym dżokeju. Rumiane jagody i to wszystko co się wyraża przez słowo *piękne dziecko*, byłyby tu poczytane za wadę. Jest teraz w Newmarket kilka dobrych wzorków rasy pigmejczyków. John Day, naprzykład, spłodził drugiego siebie w prawdziwych kształtach dżokeja. Jeźdcy ci, lekcy jak piórko, nieodbicie są potrzebni do ujeżdżania koni dwuletnich, i są między nimi tacy, co już biegali w zawody i odnieśli nagrodę, chociaż na wielkiej bitwie, jak mowią, doświadczany dżokej pewnym jest ich zwycięźcą. Przyrodzona szczupłość postaci jest ważną korzyścią dla Dżokeja; im bowiem mniejszy i chudszy tym mniej ulega okrutnej dyecie, której dżokeje muszą poświęcać się dla *zmniejszenia się*. Następne zagadnienia, rozwiązane przez P. Sandiver, lekarza w Newmarket, mogą dać wyobrażenie ile musi wycierpieć dżokej, chcący zastosować się fizycznie do powinności swego stanu.

«Jak długo trwa zwyczajnie dyeta dżokejów? — Ci którzy używają wysokiej sławy, powinni zachować dyetę mniej więcej przez trzy tygodnie przed Wielkanocą, i przed końcem Listopada; ale zwyczajnie tydzień jeden lub dni dziesięć wystarczą do pozbycia się około 12 funtów wagi.»

«Jaki jest ich pokarm zwyczajny podczas dyety? — Na śniadanie mają kromkę chleba z masłem i trochę herbaty; na obiad kawałeczek puddingu i odrobinę mięsa: jeśli można mieć rybę, wtedy ani puddingu ani mięsa. Wino z dwiema częściami wody jest napojem zwyczajnym; na wieczerzę herbata z bardzo małą sztuką chleba z masłem, albo nawet bez chleba i nic więcej.

«Jakiego ruchu mają używać i jakie są godziny ich spoczynku? — Po śniadaniu, dobrze odziani, to jest w pięciu lub sześciu kamizelkach, dwóch źwierznich i dwóch spodnich sukniach, wychodzą na przechadzkę i ubiegają pieszo mil (angielskich) dziesięć albo piętnaście. Za powrotem przemieniają odzież i, jeśli są znużeni, kładą się na godzinę przed obiadem. Resztę dnia mogą pozostać w spoczynku, bawiąc się podług własnego upodobania. Spać idą zwyczajnie o dziewiątej wieczorem a wstają o szostéj lub siódmej zrana.»

«Jakie biorą lekarstwa?—Ci, którzy nie lubią mordujących przechadzek, używają natomiast soli Glaubera.

«Czy radziłby P. Sandiver tę samą dyetę innym osobom na zmniejszenie otyłości? — Radziłby dla obu płci: gdyż zdrowie na tém nie cierpi; wątpi jednakże aby nieprzyzwyczajeni do niej od dzieciństwa odważyli się poddać tak surowej dyecie. — P. Sandiver, dodaje, że John Arnull, będąc dżokejem u xcia Wallii, kiedy był proszonym o nadzwyczajne *zmniejszenie się* dla tego żeby mógł jechać na szczególnym jednym koniu, wstrzymał się był przez cały tydzień od pokarmu mięsnego i nawet mącznego, dozwalając sobie niekiedy zjeść tylko jedno jabłko nad swą zwyczajną porcyą. Jednakże na zdrowiu nie ucierpiał. Dennis Fitzpatrick, który wygrał mnóstwo zakładów, zapewnia, iż mniej się czuł utrudzonym i więcej miewał siły do władania koniem, kiedy się miernie zmniejszał, aniżeli wtenczas kiedy przed wyścigami pozwalał sobie zwykłych pokarmów. Nigdy on nie ważył więcej nad 76 funtów, a niekiedy zmniejszał się do sześćdziesięciu. *)

Terazniejszy systemat zeszczuplania dżokejów różni się nieco od powyższego, mianowicie w tém, że przechadzki nie są tak długie. Dżokej dziś ubiega tylko 4 mile i na kresie ma przygotowany wypoczynek i ogień na kominie, przy którym dopełnia miary transpiracyi, która niekiedy bywa tak obfitą, że pot leje się strumieniami. Odpocząwszy przy ogniu i napiwszy się jakiego napoju niemocnego powraca do Newmarket, machając rękami, co pomnaża czynność muskułów. Powróciwszy, skoro oschnie, naciera się na sucho i przemienia odzież. Skutek takiej dyety daje się postrzegać nie tylko na wadze ciała, lecz nawet na przezroczystym kolorze skóry. Ale powrót nagły ciała po zaprzestaniu takiej dyety jest zadziwiający. Zdarza się że w jednym dniu przybywa dżokejowi do siedmiu funtów wagi, bez żadnego nadużycia w pokarmach. *Non misere vivit qui parce vivit*, (nie nędznie żyje kto małem żyje) powiadą przysłowie; wszelako podczas wyścigów, dżokej czynny, który jak Chifnej, Robinson, Dockery lub Scott, chce mało ważyć, musi poddać się przykrym umartwieniom. Ale zaledwo wyścigi ukończone, może użyć jadła do woli. Frank Buckle zwyczajnie ostatniego dnia wyścigów w Houghton miewał *gęś na wieczerzę*. Przez pięć miesięcy zimowych dżokeje oddają się zabawom, odwiedzają przyjacioł, uczęszczają na ulubione im potyczki kogutów, stawiąc na nie małe zakłady, polują niekiedy lub innej takiej używają rozrywki, która ciało w ruchu utrzymuje. Po większej części mają oni własne porządne domy, gdzie pędzą wygodne i przyjemne życie.

(M.)

---

*) Arnull umarł w 62 r. Fitzpatrick w 42 roku; obaj s przeziębienia podczas dyety.

Печатать позволяется. С. Петербургъ. 18-го Генваря, 1834. *Цензоръ П. Гаевскій.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.